

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“СОЦІАЛЬНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ”
(для магістрів)

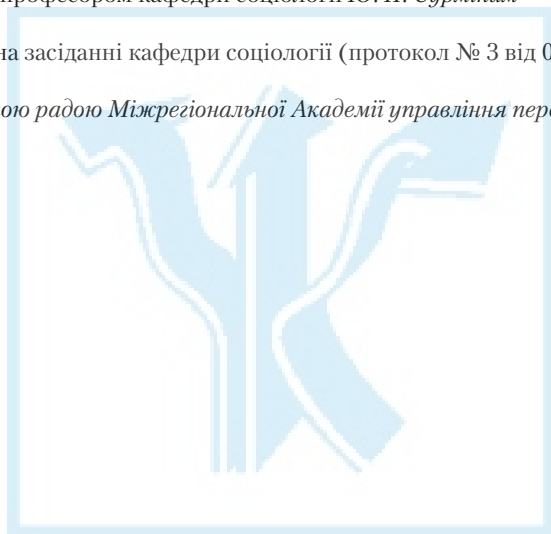
МАУП

Київ 2008

Підготовлено професором кафедри соціології *Ю. П. Сурміним*

Затверджено на засіданні кафедри соціології (протокол № 3 від 05.11.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Сурмін Ю. П. Навчальна програма дисципліни “Соціальне прогнозування” (для магістрів). – К.: МАУП, 2008. – 22 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Соціальне прогнозування”, теми контрольних робіт, питання для підсумкового контролю, список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розвиток сучасного суспільства характеризується багатоманіттям соціальних змін, які реалізуються в різних складових суспільного організму, що породжує непередбачені наслідки в різних підсистемах суспільства, викликає необхідність розроблення концептуальних підходів до його реформування.

Моделювання та прогнозування соціальних процесів є порівняно новою науковою дисципліною, яка виникла у другій половині ХХ століття як реакція на масштабні суспільні зміни в процесі переходу цивілізації від індустріальної фази розвитку до постіндустріальної. Вона базується на переосмисленні значного і позитивного, і негативного досвіду розвитку, накопиченого в національних державах.

Метою вивчення дисципліни “Моделювання та прогнозування соціальних процесів” є забезпечення успішного засвоєння студентами методологічних засад моделювання соціальних процесів, розуміння сутності соціального прогнозування, надання майбутнім фахівцям комплексних знань і вмінь визначення та використання основних елементів соціологічного підходу до реформування суспільства, теоретичне осмислення процесів трансформації українського суспільства. Значна увага надається засвоєнню категоріального апарату теорії та практики соціального моделювання та прогнозування, змісту актуальних концепцій, підходів і методів моделювання та прогнозування, реалізації реформ.

Вивчення курсу сприяє формуванню аналітичного мислення студентів, поширює можливості орієнтування в процесах суспільного життя, формує соціологічну культуру.

Теми навчальної дисципліни дуже тісно пов'язані з теорією соціологічної науки, а також з теорією та практикою соціальних технологій, виступають в якості загальнотеоретичної засади теорії суспільної трансформації.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“СОЦІАЛЬНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Метод моделювання та його роль у науці
1	Сутність і можливості методу моделювання
2	Специфіка моделювання соціальних об'єктів
3	Специфіка моделювання соціальних процесів
	Змістовий модуль II. Системна методологія та її можливості
4	Виникнення та розвиток системної методології моделювання
5	Категоріальний апарат системного моделювання
6	Системне моделювання та його проблеми
7	Синергетичний підхід до моделювання соціальних процесів
	Змістовий модуль III. Основні напрями моделювання соціальних процесів
8	Соціальне моделювання
9	Моделювання підсистем суспільства
10	Моделювання соціальних систем в екстремальних ситуаціях
11	Моделювання перехідних процесів
12	Глобальне моделювання
	Змістовий модуль IV. Соціальна прогностика, її проблеми
13	Сутність соціальної прогностики, її понятійний апарат
14	Характеристика основних напрямів соціальної прогностики
15	Методи прогнозування та їх можливості
16	Технології прогнозування
17	Характеристика майбутнього суспільства
18	Майбутнє України
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“СОЦІАЛЬНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ”

Змістовий модуль I. Метод моделювання та його роль у науці

Тема 1. Сутність і можливості методу моделювання

Поняття моделі, її ознаки: відображення оригіналу, заміщення оригіналу, перенесення знання на оригінал. Модель як сутнісне відображення об'єкта дослідження з метою його заміщення в процесах пізнання. Структура методу моделювання.

Характеристика основних різновидів моделей за об'єктом, часом динамікою, методом відображення, а також за ступенем складності. Якісне моделювання, його можливості та проблеми. Формально-математичне моделювання, його специфіка та основні методи. Ситуаційне моделювання та метод Case study.

Функції та роль моделей у науці та практичному житті: відображення, заміщення, пояснення об'єкта, спрощення та проектування.

Література [5; 15; 17; 38; 62; 67; 77; 78; 88]

Тема 2. Специфіка моделювання соціальних об'єктів

Поняття соціального об'єкта. Специфіка соціальних об'єктів: складність, унікальність; носії людського фактора, характеризуються поліструктурністю, поліфункціональністю, багатофакторною динамікою. Основні різновиди соціальних об'єктів за масштабом, динамікою, соціальним часом, складністю, соціологічною ідентифікацією та сферою приналежності.

Соціальна спільнота як об'єкт моделювання. Класифікація соціальних спільнот. Глобальні, порціональні, статусні, референтні, нереперентні групи. Визначення груп за домінуючими якостями. Особливості моделювання соціальних спільнот.

Інституційні об'єкти, їх ознаки. Класифікація соціальних інститутів за історичним розвитком, ступенем формальності, значенням для суспільства, сферою прояву, типом функцій. Особливості моделювання інституційних об'єктів.

Література [5; 15; 17; 20; 38; 54; 62; 67; 77; 79; 88]

Тема 3. Специфіка моделювання соціальних процесів

Поняття процесу як сукупності соціальних дій, які мають один напрям і повторюються. Класифікація соціальних процесів: інтеграційні і дезінтеграційні, процеси соціальної мобільності, ціннісно-орієнтаційні процеси, процеси управління, процеси функціонування та розвитку. Висхідні та низхідні процеси та їх моделювання.

Моделювання соціальної динаміки. Трендові моделі. Ймовірність у соціальних процесах. Моделювання соціальних процесів із позиції теорії ймовірностей.

Література [5; 15; 17; 33; 38; 47; 54; 55; 62; 67; 68; 77; 78; 89]

Змістовий модуль II. Системна методологія та її можливості

Тема 4. Виникнення та розвиток системної методології моделювання

Характеристика основних типів методології. Системна методологія: сутність, необхідність і передумови виникнення. Поняття системної методології. Системний підхід, системний принцип, системний метод і теорія систем.

Виникнення та основні етапи історичного розвитку системного підходу.

Виникнення системних ідей. Становлення філософських основ системного підходу. Природничі науки і системність. Практичні соціальні передумови становлення системного підходу. Принципи системності в методології наукового пізнання.

Загальна теорія систем Людвіга фон Берталанфі. Розвиток теорії систем у Росії й Україні. Системні ідеї І. В. Блауберга, В. М. Садовського, Е. Г. Юдина, В. Г. Афанасьєва, В. М. Глушкова. Системний підхід у соціології в роботах Т. Парсонса, Р. Мертона. Системний підхід в економічній науці (К. Маркс, В. Леонт'єв та ін.). Політологічне застосування системного підходу (М. Вебер). Системність у психології (П. О. Анохін, А. А. Леонт'єв, А. Р. Лурія). Системні ідеї в управлінні (Р. Акофф, В. Г. Афанасьєв, В. М. Глушков).

Література [7; 13; 14; 31; 34; 35; 45; 53; 58; 59; 70; 85]

Тема 5. Категоріальний апарат системного моделювання

Класифікація типів категорій системного підходу. Базові категорії системного підходу: “ціль”, “цілісність”, “сукупність”, “організація”. Категорії системи: “система”, “підсистема”, “надсистема”, “система-універсум”, “порожня система”. Категорії складові системи: “елемент”,

“зв’язок”, “прямий зв’язок”, “зворотний зв’язок”, “відношення”, “структура”, “організація”, “системоутворюючий фактор”. Категорії, що характеризують властивості: “властивість”, “ціль”, “емерджентність”, “гомеостат”, “складність”, “простота”, “закритість”, “відкритість», “ентропія”, “негоентропія”. Категорії станів системи: “стан системи”, “процес”, “організація”, “хаос”, “перехідний стан”, “стабільний стан”, “кризовий стан”. Категорії оточення системи: “середовище”, “навколишнє середовище”, “внутрішнє середовище”. Категорії процесів: “функція”, “функціонування”, “управління”, “інтеграція”, “адаптація”, “руйнування”, “деградація”, “ріст”, “агресія”, “поглинання”. Категорії відображення системи: “інформація”, “модель системи”, “проект системи”. Категорії ефектів системності: “ефект цілісності”, “інтегральний ефект”, “гомеостаз”, “емерджентність”, “синергетичний ефект”. Категорії системного аналізу: “аналіз”, “аналіз системний”, “аналіз системний дослідницький”, “аналіз системний загальний”, “аналіз системний прикладний”, “аналіз системний спеціальний”, “аналіз програмно-цільовий”, “аналіз структурний”, “аналіз функціональний”, “аналіз структурно-функціональний”, “аналітична модель” та ін.

Література [2; 3; 7;13; 14; 31; 34; 35; 57–59; 67; 70; 78–80]

Тема 6. Системне моделювання та його проблеми

Основні різновиди соціальних систем та їх характеристики (індивіди, соціальні групи, інститути, співтовариства, організаційні системи, діяльнісні системи, інформаційні системи, системи масового обслуговування, навчально-виховні системи, ігрові та ін.).

Внутрішній устрій системи як єдність її складу, організації і структури. Характеристика складу системи як повного переліку всіх її елементів. Поняття структури системи. Основні характеристики структури.

Організація системи та її специфіка порівняно зі структурою системи. Основні її характеристики (оперативність, централізація, складність, живучість, периферійність, обсяг структури та ін.). Види організації системи.

Поняття функціонування та розвитку систем. Характеристика основних різновидів функцій. Основні параметри розвитку системи. Моделювання функціонування та розвитку систем.

Література [2; 3; 15; 17; 24; 31; 34; 35; 47; 58; 59; 67; 70; 77–79; 82; 83]

Тема 7. Синергетичний підхід до моделювання соціальних процесів

Криза системного підходу. Виникнення синергетики (Г. Хаген, І. Пригожін) та її можливості подолання кризи класичного системного підходу. Поняття синергетики, її об'єкт та предмет. Перехідні, нестационарні, нелінійні процеси як предмет синергетики.

Основні положення та поняття синергетики: “хаос”, “точка біфуркації”, “атрактор”, “флуктуація” та їх евристичні можливості.

Синергетика як нова методологія. Можливості синергетики в моделюванні соціальних процесів та майбутнього.

Література [6; 18; 32; 48; 53; 59; 84]

Змістовий модуль III. Основні напрями моделювання соціальних процесів

Тема 8. Соціальне моделювання

Соціальна сфера суспільства як об'єкт моделювання. Специфіка соціальних моделей. Класифікація соціальних моделей.

Моделювання соціальної структури суспільства, моделі соціальної стратифікації. Моделі екологічної безпеки та соціоекологічної реабілітації.

Соціальна політика як сфера та об'єкт моделювання. Моделі соціального захисту різних верств населення. Проблема адаптації особистості до суспільних умов і побудова моделей адаптації.

Література [2; 3; 15; 18; 20; 21; 28–30; 34; 35; 39; 47; 50; 55; 59; 76–78]

Тема 9. Моделювання підсистем суспільства

Суспільство як складна система. Основні підсистеми суспільства. Підсистема відтворення населення та моделювання соціально-демографічних процесів. Моделі стимулювання народжуваності.

Виробнично-економічна сфера як об'єкт моделювання. Моделювання ринку праці.

Політична система суспільства, влада та їх проблеми. Основні аспекти моделювання політичної системи. Багатопартійність, демократичне врядування, державно-управлінські послуги, місцеве самоврядування як основні напрями політичного моделювання.

Моделювання як засіб подолання проблем соціальної сфери суспільства. Етнокультурні процеси як об'єкт моделювання.

Культура та духовність як напрямки моделювання.

Література [2; 3; 19–21; 26; 28; 33–35; 55; 59; 61; 63]

Тема 10. Моделювання соціальних систем в екстремальних ситуаціях

Поняття “ситуація”, “екстремальна ситуація”. Основні різновиди екстремальних ситуацій за тривалістю, природою екстремальних дій, характером поразки системи, можливістю поправити.

Поняття кризи. Теоретичні засади розуміння сутності кризи. Класифікація криз. Структура кризи. Просторова, часова та процесуальні моделі кризи. Проблема подолання та профілактики кризи. Моделі антикризових технологій.

Нестійкі рівноваги соціальних об’єктів та процесів, їх причини, особливості їх моделювання.

Література [1; 6; 16; 35; 55; 59; 63; 68; 69; 84]

Тема 11. Моделювання перехідних процесів

Сутність, основні характеристики й різновиди перехідних процесів.

Поняття трансформації, модернізації та реформи. Трансформація поставоритарного суспільства як об’єкт моделювання. Основні види реформ. Об’єктивні та суб’єктивні передумови реформ.

Світовий досвід реформування суспільства. Характеристика реформ на пострадянському просторі. Зміст, особливості та труднощі реформування українського суспільства.

Література [6; 16; 35; 55; 59; 63; 68; 69; 84]

Тема 12. Глобальне моделювання

Поняття глобалізації як багатофакторної взаємодії різноманітних явищ міжнародного життя (економічних, політичних, соціальних, морально-правових, етнічних, релігійних, психологічних). Показники ступеня глобалізації країни. Римський клуб та його прогнози.

Характеристика глобальних проблем сучасності. Співвідношення глобалізації і регіоналізації. Вплив глобалізації на розвиток національної держави. Глобальні загрози та ризики для національної держави. Перспективи глобалізації.

Проблема моделювання та впровадження технологій вирішення глобальних проблем та гуманізації глобалізації.

Література [8; 12; 16; 19–21; 26; 30; 39; 46; 56; 60; 61; 64–66; 90]

Змістовий модуль IV. Соціальна прогностика, її проблеми

Тема 13. Сутність соціальної прогностики, її понятійний апарат

Прогностика як наука, її роль у суспільстві. Об'єктивні засади прогнозування. Закони та закономірності як об'єктивна основа прогнозування. Суб'єктивні аспекти побудови прогнозів. Штучний, колективний та національний інтелект як суб'єкти прогностичної діяльності.

Категоріальний апарат прогностики. Категорії прогностики: “прогноз”, “прогнозування”, “горизонт прогнозу”. Співвідношення прогнозу та плану. Функції прогнозів у суспільстві: пізнавальна, моделююча, оцінювальна, комерційна, попереджувальна. Надійність прогнозу. Характеристика основних різновидів прогнозів. Ефективність прогнозів. Самореалізація прогнозів. Ефект Едіпа. Основні недоліки та помилки прогностичної діяльності.

Література [8–11; 36–38; 40; 49; 51; 52; 54; 55; 81; 90; 91]

Тема 14. Характеристика основних напрямів соціальної прогностики

Основні напрями прогнозування суспільства. Прогнози майбутнього планети та цивілізації. Варіанти моделей світу. Геополітичні прогнози. Національне стратегічне прогнозування. Соціальні проблеми майбутнього. Суспільний устрій, бідність, демографія, нова ідентичність.

Проблема реалізації майбутнього. Нормативне прогнозування та його можливості. Побудова прогностичних технологій та стратегій розвитку.

Література [4; 9–11; 50; 55; 60; 69; 78; 90; 91]

Тема 15. Методи прогнозування та їх можливості

Поняття “метод прогнозування”, його структура. Принципи прогнозування: системності, узгодженості, безперервності, верифікації, рентабельності, обґрунтованості.

Характеристика основних методів прогнозування. Фактографічні методи прогнозування: фактографічний, статистичний, екстраполяції, інтерполяції, аналогії, публікаційний, патентовий, цитатно-індексний. Експертні методи прогнозування: експертний, генерації

ідей, інтерв'ю, матричний, дельфійський, аналітичний, морфологічний аналіз, синоптичний метод.

Якісні методи прогнозування: ізольованого еволюційного ряду, історичної аналогії, провідної еволюційної форми, багатокомпонентної побудови.

Кількісні методи прогнозування: ізольованої динамічної екстраполяції, часового лагу, екстрапольованої кривої випередження, опорного показника.

Література [11; 22–24; 27; 37; 38; 40; 44; 49; 52; 55; 81; 90; 91]

Тема 16. Технології прогнозування

Засади для прогнозування. Зв'язок між об'єктивними засадами прогнозу, його змістом і проблемами. Зв'язок між суб'єктивними передумовами, змістом та проблемами прогнозування. Інформаційне забезпечення процесу прогнозування.

Етапи та технологія прогнозування. Прогнозні ефекти: самоорганізації, самоліквідації, самотрансформації, прискорення або уповільнення, посилення або послаблення випередження або наслідку прогнозу.

Література [4; 11; 22; 23; 28; 29; 30; 36; 40; 44; 49; 52; 77; 81; 90; 91]

Тема 17. Характеристика майбутнього суспільства

Суспільство майбутнього та його ознаки. Тенденції розвитку сучасної економіки та майбутнє. Соціальна структура майбутнього. Проблема ресурсів у майбутньому. Проблема межі зростання. Технології, наука, інформація майбутнього. Проблеми людини в майбутньому. Духовність та релігійність у майбутньому. Зміни геополітичної конфігурації світу.

Загрози та ризики майбутнього. Проблема апокаліпсису. Сталий розвиток як інструмент подолання загрози апокаліпсису. Загрози інформаційного фашизму, світових війн. Проблема забезпечення гарантій майбутнього.

Література [4; 8–11; 19; 30; 38; 46; 51; 52; 54; 64; 65; 66; 89; 90]

Тема 18. Майбутнє України

Україна як об'єкт прогнозування. Україна як країна, як держава, як історичний проект. Можливості українського суспільства.

Фактори впливу на розвиток українського суспільства. Тенденції розвитку сучасного українського суспільства. Проблема української державності. Перспективи та проблеми розвитку української нації. Українська національна ідея як інструмент мобілізації суспільства в майбутнє. Перспективи розвитку громадянського суспільства та демократії. Проблема вибору та реалізації векторів геополітичного розвитку. Проблема європейської та євроатлантичної інтеграції.

Реформування українського суспільства та його перспективи.

Література [38; 41–43; 63; 84; 86; 87]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Метод моделювання та його роль у пізнанні та практиці.
2. Генезис системності та її роль у суспільстві.
3. Соціальні об'єкти та їх моделювання.
4. Інституційні об'єкти, їх ознаки.
5. Поняття і класифікація соціальних процесів.
6. Соціальні спільноти як об'єкти моделювання.
7. Соціальна спільнота як об'єкт моделювання.
8. О. О. Богданов і Людвіг фон Берталанфі — основоположники теорії систем.
9. Розвиток системних ідей у ХХ ст.
10. Сутність і основні характеристики системності.
11. Історія виникнення і становлення системного підходу.
12. Сутність синергетики та зростання її ролі в пізнанні.
13. Кризи та їх моделювання.
14. Характеристика основних підсистем суспільства.
15. Категоріальний апарат системного підходу.
16. Структурний аспект системи.
17. Проблеми організації системи.
18. Функціонування і розвиток систем.
19. Системи в перехідних і критичних станах.
20. Характеристика основних напрямів соціальної прогностики.
21. Принципи прогнозування.
22. Моделювання процесів глобалізації.
23. Методи соціального прогнозування та їх можливості.
24. Суспільство майбутнього та його ознаки.
25. Основні різновиди методів прогнозування та їх характеристика.

26. Характеристика основних різновидів прогнозу.
27. Об'єктивні та суб'єктивні засади прогнозування.
28. Етапи та технологія прогнозування.
29. Співвідношення соціального прогнозування та планування.
30. Римський клуб та його прогнози.
31. Перспективи розвитку основних сфер суспільства.
32. Майбутнє держави та державного управління.
33. Майбутнє соціальної сфери суспільства.
34. Проблеми людини в майбутньому.
35. Духовність та релігійність у майбутньому.
36. Культура і духовність майбутнього.
37. Зміни геополітичної конфігурації світу.
38. Проблема ресурсів у майбутньому.
39. Загрози та ризики майбутнього.
40. Прогнози перспектив розвитку України.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття моделі, основні різновиди моделей.
2. Основні ознаки моделі.
3. Характеристика основних різновидів моделей.
4. Роль моделей у науці і практиці.
5. Якісне моделювання та його проблеми
6. Формально-математичні методи моделювання соціальних процесів.
7. Специфіка моделювання соціальних об'єктів.
8. Поняття соціального об'єкта. Основні різновиди соціальних об'єктів.
9. Соціальні спільноти як об'єкти моделювання.
10. Інституційні об'єкти та їх особливості.
11. Особливості інституційного моделювання.
12. Специфіка моделювання соціальних процесів.
13. Поняття і класифікація соціальних процесів.
14. Моделювання соціальної динаміки.
15. Висхідні та низхідні процеси та їх моделювання.
16. Можливості системного підходу в моделюванні соціальних систем.
17. Загальна характеристика системної методології.

18. Соціальні і науково-методологічні передумови виникнення і розвитку системних ідей.
19. Філософські передумови теорії систем.
20. О. О. Богданов і Людвіг фон Берталанфі – основоположники теорії систем.
21. Системність і її роль у науці.
22. Особливості суспільства як системи.
23. Характеристика основних підсистем суспільства.
24. Етапи виникнення розвитку теорії систем.
25. Характеристика категорій системного підходу.
26. Основні види поняття “система”.
27. Типологія структур системи.
28. Категоріальний апарат системного підходу.
29. Функціонування та розвиток систем.
30. Структурний аспект системи.
31. Проблеми організації системи.
32. Системи в перехідних і критичних станах.
33. Принципи системного моделювання.
34. Основні напрями та проблеми системного моделювання.
35. Структурно-функціональне моделювання: сутність та можливості.
36. Синергетика як наука і метод моделювання.
37. Основні положення синергетики.
38. Можливості синергетики в моделюванні майбутнього.
39. Характеристика основних підсистем суспільства.
40. Сутність та основні характеристики перехідних процесів.
41. Моделювання перехідних процесів.
42. Моделювання нестійких рівноваг.
43. Кризи та їх моделювання.
44. Поняття і основні різновиди екстремальних ситуацій.
45. Діяльнісний підхід до моделювання соціальних процесів.
46. Ситуаційне моделювання та метод Case study.
47. Моделювання соціальних систем в екстремальних ситуаціях.
48. Моделювання процесів трансформації поставторитарного суспільства.
49. Сутність та проблеми реформування українського суспільства.
50. Сутність соціальної прогностики та її понятійний апарат.
51. Перехідні процеси сучасного суспільства.
52. Етапи та технологія прогнозування.

53. Основні різновиди методів прогнозування та їх характеристика.
54. Сутність прогнозування та його роль у суспільстві.
55. Теоретичні засади соціального прогнозування.
56. Об'єктивні основи соціального прогнозування.
57. Закони та закономірності як об'єктивна основа прогнозування.
58. Класифікація прогнозів.
59. Категоріальний апарат прогностики.
60. Нормативне прогнозування та його можливості.
61. Пошукове прогнозування та його можливості.
62. Принципи прогнозування.
63. Роль інформації в процесах прогнозування.
64. Співвідношення соціального прогнозування та планування.
65. Прогнозні ефекти.
66. Методи соціального прогнозування та їх можливості.
67. Фактографічні методи прогнозування.
68. Експертні методи прогнозування.
69. Кількісні методи прогнозування.
70. Якісні методи прогнозування.
71. Прогнози майбутнього суспільства і планетарної цивілізації.
72. Моделювання процесів глобалізації.
73. Технології, наука, інформація майбутнього.
74. Майбутнє держави та державного управління.
75. Майбутнє соціальної сфери суспільства.
76. Проблеми людини в майбутньому.
77. Проблема ресурсів в майбутньому.
78. Духовність та релігійність у майбутньому.
79. Культура і духовність майбутнього.
80. Зміни геополітичної конфігурації світу.
81. Проблема реалізації майбутнього.
82. Римський клуб та його прогнози.
83. Прогнозування глобальних соціальних змін.
84. Перспективи розвитку основних сфер суспільства.
85. Загрози та ризики майбутнього.
86. Проблема забезпечення гарантій майбутнього.
87. Прогнози перспектив розвитку України.
88. Проблема вибору та реалізації векторів геополітичного розвитку.
89. Перспективи європейської та євроатлантичної інтеграції України.

90. Перспективи розвитку громадянського суспільства та демократії в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Анатомия кризисов* / А. Д. Арманд, Д. И. Люри, В. В. Жерихин и др. — М.: Наука, 1999. — 238 с.
2. *Афанасьев В. Г.* Общество: системность, познание и управление. — М.: Политиздат, 1981.
3. *Афанасьев В. Г.* Системность и общество. — М.: Политиздат, 1980. — 368 с.
4. *Бауэр А., Эхгорн В., Кребер Г.* Философия и прогностика. Мировоззренческие и методологические проблемы общественного прогнозирования: Пер. с нем. — М., 1971.
5. *Батароев К. Б.* Аналогии и модели в познании. — Новосибирск: Наука, 1981. — 320 с.
6. *Бевзенко Л. Д.* Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций. — К.: Ин-т социологии НАН Украины, 2002. — 347 с.
7. *Берталанфи Л.* Общая теория систем — обзор проблем и результатов // Системные исследования: Ежегодник. — М., 1969.
8. *Бестужев-Лада И. В.* Альтернативная цивилизация. — М.: Гуманит. Изд. центр “ВЛАДОС”, 1998. — 352 с.
9. *Бестужев-Лада И. В.* Поисковое социальное прогнозирование: перспективные проблемы общества. Опыт систематизации. — М.: Наука, 1984. — 271 с.
10. *Бестужев-Лада И. В.* Социальный прогноз и социальное нововведение // Соц. исследования. — 1990. — № 8. — С. 87–93.
11. *Бестужев-Лада И. В.* Социальное прогнозирование: Курс лекций. — М.: Педагог. о-во России, 2002. — 194 с.
12. *Бжезинский З.* Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. — М.: Междунар. отношения, 1999. — 256 с.
13. *Блауберг И. В., Юдин Э. Г.* Становление и сущность системного подхода. — М., 1973.
14. *Богданов А. А.* Всеобщая организационная наука (тектология). — М., 1965.

15. *Бусленко Н. П.* Моделирование сложных систем. — М.: Наука, 1978. — 399 с.
16. *Бьюкенен Патрик Дж.* Смерть Запада / Пер с англ. А. Башкирова. — М.: ООО “Изд-во АСТ”, 2003. — 444 с.
17. *Вартофский М.* Модели. Репрезентации и научное понимание / Пер. с англ.; Общ. ред. и предисл. И. Б. Новика и В. Н. Садовского. — М.: Прогресс, 1988. — 507 с.
18. *Василькова В. В.* Порядок и хаос в развитии социальных систем (Синергетика и теория социальной самоорганизации). — СПб.: Лань, 1999. — 480 с.
19. *Гэлбрейт Дж.* Новое индустриальное общество: Пер. с англ. / Дж. Гэлбрейт. — М.: ООО “Изд-во АСТ”; ООО “Тразиткнига”; СПб.: Terra Fantastica, 2004.
20. *Гидденс Э.* Конструирование общества: Очерк теории структурирования // Западная теоретическая социология 60–80 гг. — М., 1989. — С. 34–42.
21. *Гидденс Э.* Устроение общества: Очерк теории структурализации. — М.: Академ. проект, 2003. — 528 с.
22. *Гражданников Е. Д.* Экстраполяционная прогностика. — Новосибирск: Наука, Сибир. отд., 1988. — 141 с.
23. *Добров Г. М.* Прогнозирование науки и техники. — М.: Наука, 1977. — 209 с.
24. *Дружинин В. В., Конторов Д. С.* Идея, алгоритм, решение (принятие решений и автоматизация). — М.: Воениздат, 1972. — 328 с.
25. *Ермаков И. П.* Структурный функционализм // Социология: Учеб. пособие / Под ред. Э. В. Тадевосяна. — М., 1995.
26. *Загладин В., Фролов И.* Глобальное прогнозирование современности: научный и социальный аспекты. — М., 1981.
27. *Зуровський М. З.* Системна методологія передбачення. — К.: Політехніка, 2001. — 50 с.
28. *Иванов В.* Социальные технологии в современном мире. — М.: Славянский диалог, 1996. — 335 с.
29. *Иванов В. К, Патрушев В. И., Галиев Г. Т.* Инновационные социальные технологии устойчивого развития. — Уфа: ООО “Дизайн Полиграф Сервис”, 2003.
30. *Иванов В. Н.* Новая цивилизация XXI века: технология становления. (Энциклопедия управленческих знаний. Мир управле-

- ния на пороге новой цивилизации) / В. Н. Иванов. — М.: Знание; Муниципальный мир, 2006.
31. *Карташов В. А.* Система систем. Очерки общей теории и методологии. — М.: Прогресс-Академия, 1995. — 325 с.
 32. *Князева Е. Н., Курдюмов С. П.* Основания синергетики. Режимы с обострением, самоорганизация, темпомиры. — СПб., 2002. — 414 с.
 33. *Кондратьев Н. Д.* Проблемы экономической динамики. — М.: Экономика, 1989.
 34. *Кузьмин С. А.* Социальные системы: опыт структурного анализа. — М.: Наука, 1996. — 191 с.
 35. *Кузьмин С. А.* Социальные системы: развитие и метаморфозы. К вопросу о перспективах переходной экономики России / РАН. Ин-т соц. эконом. проблем народонаселения. — М.: Academia, 2006. — 344.
 36. *Лисичкин А. А.* Теория и практика прогностики: Методологические аспекты. — М.: Наука, 1972. — 224 с.
 37. *Мартино Дж.* Технологическое прогнозирование. — М.: Прогресс, 1971. — 591 с.
 38. *Матвієнко В. Я.* Прогностика. — К.: Українські пропілеї, 2000. — 484 с.
 39. *Мертон Роберт.* Социальная теория и социальная структура (фрагменты) / Под общ. ред. В. В. Танчера. — К., 1996. — 108 с.
 40. *Методологические* проблемы социального предвидения. — К.: Наук. думка, 1977. — 346 с.
 41. *Михальченко М. І., Журавський В. С., Танчер В. В.* Соціально-політична трансформація України: реальність, міфологеми, проблеми вибору. — К.: Логос, 1977. — 180 с.
 42. *Михальченко Н. И.* Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? — К.: Ин-т социологии НАНУ, 2001. — 440 с.
 43. *Михальченко М.* Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. — Дрогобич: ВФ “Відродження”, 2004. — 488 с.
 44. *Нейсбит Джон.* Мегатренды / Пер. с англ. М. Б. Левина. — М.: ООО “Изд-во АСТ”; ЗАО НПП “Ермак”, 2003. — 380 с.
 45. *Парсонс Т.* Понятие общества: компоненты и их взаимоотношения // Американская социологическая мысль: Тексты / Под ред. В. И. Добренъкова. — М., 1996. — С. 494–525.

46. *Пестель Э.* За пределами роста. — М.: Прогресс, 1988. — 272 с.
47. *Плотинский Ю. М.* Теоретические и эмпирические модели социальных процессов: Учеб. пособие для высш. учеб. заведений. — М.: Логос, 1998. — 280 с.
48. *Пригожин И., Стенгерс И.* Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой / Пер. с англ.; Общ. ред. В. И. Аршинова, Ю. Л. Климонтовича и Ю. В. Сачкова. — М.: Прогресс, 1986. — 432 с.
49. *Прогнозирование* и оценка научно-технических нововведений. — К.: Наук. думка, 1983. — 276 с.
50. *Прогнозное* социальное проектирование: методологические и методические проблемы. — М.: Наука, 1989. — 314 с.
51. *Прогностика.* Терминология / Отв. ред. А. И. Сидоров. — М., 1990.
52. *Рабочая книга по прогнозированию* / Редкол.: И. В. Бестужев-Лада (отв. ред.). — М.: Мысль, 1982. — 430 с.
53. *Ровинский Р. Е.* Саморганизация как фактор направленного развития // *Вопр. философии.* — 2002. — № 5. — С. 67–77.
54. *Сафронова М. В.* Общество будущего: горизонты предсказуемости. — М., 2005.
55. *Сафронова М. В.* Прогнозирование, проектирование и моделирование в социальной работе: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. М. Сафронова. — М.: Издат. центр “Академия”, 2007. — 240 с.
56. *Скаленко А. К.* Глобальные резервы роста. Информация + интеллект + инновации: Пер. с укр. / Науч. ред. и предисл. чл.-кор. НАНУ О. Г. Белоуса. — К.: Информ.-издат. центр “Интеллект”, 2002.
57. *Скорути́вський В. А., Шевченко М. Ф.* Соціальні системи та соціологічні методи дослідження: Навч. посіб. — К.: Вид-во УАДУ, 1998. — 188 с.
58. *Стицнадель В. Н.* Основы системного анализа: Учеб. пособие. — СПб.: Издат. дом “Бизнес-пресса”, 2000. — 326 с.
59. *Сурмин Ю. П.* Теория систем и системный анализ: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2003. — 368 с.
60. *Сурмин Ю. П., Туленков Н. В.* Теория социальных технологий: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2004. — 608 с.
61. *Тоффлер Э.* Метаморфозы власти: Пер. с англ. / Э. Тоффлер. — М.: ООО “Изд-во АСТ”, 2003.

62. Уемов А. И. Логические основы метода моделирования. — М.: Мысль, 1971.
63. Україна на зламі тисячоліть: історичний екскурс, проблеми, тенденції та перспективи / Г. В. Щокін, М. В. Попович, М. С. Кармазіна та ін.; За заг. ред. Г. В. Щокіна, М. Ф. Головатого; Авт. передм. Л. М. Кравчук. — К.: МАУП, 2000. — 384 с.
64. Уткин А. И. Мировой порядок XXI века. — М.: Эксмо, 2002. — 512 с.
65. Фукуяма Ф. Великий разрыв / Ф. Фукуяма; Пер. с англ.; Под общ. ред. А. В. Александровой. — М.: ООО “Изд-во АСТ”, 2003.
66. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию: Пер. с англ. / Ф. Фукуяма. — М.: ООО “Изд-во АСТ”; ЗАО НПП “Ермак”, 2004.
67. Шрейдер Ю. А., Шаров А. А. Системы и модели. — М.: Радио и связь, 1982. — 152 с.
68. Штомка П. Социология социальных изменений. — М.: Аспект-Пресс, 1996.
69. Яковец Ю. В. Циклы. Кризисы. Прогнозы. — М.: Наука, 1999. — 448 с.

Додаткова

70. Акофф Р., Эмери Ф. О целеустремленных системах. — М.: Сов. радио, 1974. — 270 с.
71. Гальчинський А. С., Геєць В. М., Кінах А. К., Семіноженко В. П. Інноваційна стратегія українських реформ. — К.: Знання України, 2002. — 336 с.
72. Глейк Джеймс. Хаос: Создание новой науки / Пер. с англ. М. Нахмансона, Е. Барашковой. — СПб.: Амфора, 2001. — 398 с.
73. Губернський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Идеология. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз. — К.: Знання України, 2002. — 580 с.
74. Кремень В., Ткаченко В. Україна у контексті глобалізму. — К.: Вид. центр “Друк”, 1998. — 61 с.
75. Моисеева Л. А. История цивилизаций: Курс лекций. — Ростов н/Д.: Феникс, 2000. — 416 с.
76. Морозов Н. Д. Ритмы истории. Системный анализ прошлого и проектирование будущего. — М.: ООО “Изд-во АСТ”; ООО “Изд-во Астрель”, 2001. — 608 с.
77. Нейман Я. Г. Модели в науке и технике. — Л.: Наука, Ленинградское отделение, 1984. — 188 с.

78. *Новик И. Б.* О моделировании сложных систем: Философский очерк. — М.: Мысль, 1965. — 335 с.
79. *Перегудов Ф. И., Тарасенко Ф. П.* Введение в системный анализ: Учеб. пособие для вузов. — М.: Высш. шк., 1989. — 367 с.
80. *Петрушенко Л. А.* Единство системности, организованности и самодвижения (О влиянии философии на формирование понятий теории систем). — М.: Мысль, 1975. — 286 с.
81. *Руководство* по научно-техническому прогнозированию / Под ред. Л. М. Громова. — М., 1977.
82. *Садовский В. Н.* Основания общей теории систем. Логико-методологический анализ. — М., 1974.
83. *Сетров М. И.* Общие принципы организации систем и их методологическое значение. — Л., 1971.
84. *Сурмин Ю. П.* Украина: из хаоса в социум — не путь, а рождение // Грани. — 1999. — 4(6) июль-август. — С. 5–11.
85. *Сурмин Ю. П.* Генезис системных идей // Гуманитарный журн. — Днепропетровск: Национальная горная академия Украины. — 2000 (лето-осень). — 33–4(7–8). — С. 116–136.
86. *Тарасенко В. І., Іваненко О. О.* Проблема соціальної ідентифікації українського суспільства (соціотехнологічна парадигма). — К.: Ін-т соціології НАН України, 2004. — 576 с.
87. *Україна: інтелект нації на межі століть: Кол. монографія* / Кер. авт. кол. В. К. Врублевський. — К.: Інформ.-видав. центр “Інтелект”, 2000. — 516 с.
88. *Штофф В. А.* Введение в методологию научного познания: Учеб. пособие. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1972. — 191 с.
89. *Штомка П.* Социология. Анализ современного общества / Пер. с пол. С. М. Червоной. — М.: Логос, 2005.
90. *Яковец Ю. В.* Предвидение будущего: парадигма цикличности. — М.: АП и Ц, 1992.
91. *Янч Эрих.* Прогнозирование научно-технического прогресса. — М.: Прогресс, 1974. — 586 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Соціальне прогнозування”	4
Зміст дисципліни “Соціальне прогнозування”	5
Теми контрольних робіт.....	12
Питання для підсумкового контролю.....	13
Список літератури.....	16

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп'ютерне верстання *Т. Г. Замура*

МАУП

Зам. № ВКЦ-3653

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП